

Vaatimaton aina joka on maustanut historiaa

Tavallinen suola, vaatimaton mauste, jota pidämme itsestään selvänä ruokapöydässämme on "historiallinen" aine. Se on ollut ihmisten elämälle niin tärkeä, että sen saamiseksi on käyty sotia, valtakuntia on luotu sen varaan, toisia kukistunut ilman sitä ja kulttuureja on luotu sen ympärille.

Monissa Euroopan kielissä sana on säilynyt muistona Rooman legioonalaisten SALARIUMISTA, suola-annoksesta. Sana laajeni sitten tarkoittamaan virkamiesten kulujen korvaamista, ja nykykielissä se tarkoittaa lähinnä kuukausipalkkaa.

Ihminen on jo aikojen alussa todennut, menehtyvänsä ilman suolaa. Suolaa näet pidättää vettä elimistössä, jonka tasapaino on hyvin herkkä; suolavajaus tekee elimistön sairaaksi, sen puute kuivattaa kuoliaaksi. Kun elämä on syntynyt meressä, pyrkii sama suolapitoisuus yhä säilymään veressä.

Jo kivikauden ihmiset totesivat eläinten, varsinkin karjan nuolevan niiden elämälle välttämättömiä suolakiviä. Kivistä ihmisetkin saivat suolaa luoliinsa, kunnes keksivät varmemman saannin, suolaiset lähteet.

Varhaiset kulttuurit kehittyivät suolaisia lähteitä ympäröiville alueille kuten Englantiin Droitwichiin, Ranskaan Morselin ympäristöön ja Saksaan Saaleen. Tuhansien vuosien kokonaisia metsiä poltettiin veden haihduttamiseksi ja arvokkaiden suolakiteiden saamiseksi. Suolantarve muutti maisemiakin. Muinaiset kansat tekivät rantajärviä kaivamalla meriveden kostuttamaa ruohoturvetta, polttamalla sitä ja keittämällä sitten tuhkan merivedessä.

Samaan aikaan kuin Euroopan varhaiset asukkaat tekivät suolantuotannosta luultavasti ensimmäisen teollisuudenhaaran, tapahtui

Elämän suola

samanlaista kehitystä muuallakin. Kiinan varhaisimmat tunnetut asuinpaikat olivat Keltaisen joen suolajärvien luona. Jordanin laaksoon syntyi kyliä noin 8000 eKr. suolan kyllästämän Kuolleenmeren

Kuollutmeri

Lähelle ja Sodomian kukkulalle, jossa samoin oli runsaasti suolaa.

Tuhansien vuosien kuluessa kuljetusvälineiden kehityttyä ihmiset saattoivat muuttaa myös kauemmaksi luontaisten suolavarojen luota. Esimerkiksi Egyptin varhaiset maanviljelijät saivat suolansa veneillä Niilin suiston suolarämeiltä.

Meri on aina ollut maailman suolansaannin päälähde, ja vedenpinnan korkeus on merkittävästi vaikuttanut moniin historian päätapahtumiin. Kun valtameret laskevat, ne jättävät taakseen rannikoille suolalampia ja suolan imeyttämiä soita. Kun meret nousevat, ne peittävät alleen nämä suolansaantialueet.

Vuoden 500 eKr. paikkeilla Välimeren pinta oli historiallisen ajan alhaisimmalla tasolla, lähes metrin nykyistä alempana. Silloin Kreikan ja Foinikian kulttuurit olivat mahtavimmillaan. Niillä oli suuret määrät kotirantojensa tuottamaa suolaa kaupattavana; foinikialaiset lisäsivät suolavarojaan hakemalla sitä Espanjasta asti.

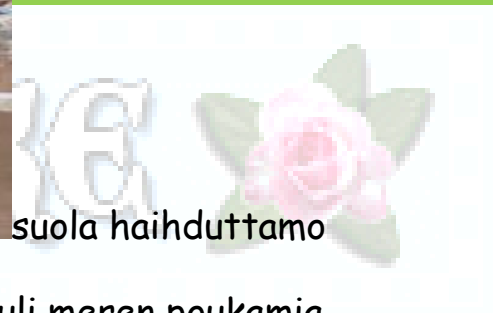
Noin 400 eKr. rakennettiin Italiassa *Via Salaria* "suolatie", joka nykyisinkin on maan vanhin tie. Sitä myöten Roomasta ostettu suola kuljetettiin Sabinilaisvuorille ja muualle Keski-Italiaan.

Suolakauppa kukoisti vuosituhannen verran Välimeren, Atlantin ja Pohjanmeren maissa, mutta merenpinta oli nousemassa. Noin 500 eKr. se

Elämän suola

ylitti metrillä nykyisen tason. Kauppa taantui Euroopassa sitä mukaa kuin suola-altaat jäivät aaltojen alle. Mutta toisaalta arabit, joilla oli pääsy Kuolleenmeren partaille, astuivat rikastumisen ja mahtavuuden kauteen, koska länsimaat joutuivat ostamaan jalometalleilla suolaa arabeilta.

Arabien mahti jatkui 800-luvulle. Silloin meri perääntyi, joten Englannin, Ranskan ja Alankomaiden rantojen asukkaat saattoivat aloittaa jälleen vanhan suolantuotantonsa. Meri tulvi takaisin 1500-luvulla Euroopan rannikoiden suolanhaihduttamoihin.

Myös Englannin itärannikon suurista altaista tuli meren poukamia.

Sadat laivat purjehtivat rannikkoreittejä yhä kauemmaksi jopa avomerellekin. Ne kuljettivat suolalasteja suolarikkaista maista vedennousun vuoksi suolan puutteesta kärsiville. Kauppiaat huomasivat varsin pian, että paikoitellen heidän kauppatavaraansa pidettiin ihmistä arvokkaampana, ja suolasta tuli tärkeä tekijä orjakaupassa. Afrikan sisäosien suolanpuutetta kärsivät heimot saattoivat myydä lapsiaan kourallisesta suolaa.

Nykyisin maailma käyttää ruokaansa noin 80 miljoonaa tonnia suolaa ja lisäksi 40 miljoonaa teknisiin tarkoituksiin. Osa tarvittavasta suolasta saadaan maanalaisista suolakerroksista, suolajärvistä ja -kallioista. Kolmannes suolasta saadaan rannikoiden salineista eli suola-altaista, jotka

Elämän suola

ovat edelleenkin yhtä alttiita merenpinnan vaihteluille kuin vuosisatojen sitten.

